

Umsögn mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu Reykjavíkurborgar um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál. Þingskjal 116 – 116. mál.

Tekið er undir þessa tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál.

Rök:

Þegar fjallað er um þann árangur sem hefur náðst, að mati margra, í vinnu gegn heimilisofbeldi er oft vísað til þess að nýjar reglur ríkislögreglustjóra um skráningu og meðferð heimilisofbeldismála sem tóku gildi 2. des. 2014 hafi ráðið þar mestu um. Verklagsreglurnar voru og eru án nokkurs vafa afar mikilvægar í þessari vinnu en við endurskoðun þeirra var einkum litið til tilrauna- og samstarfsverkefnis á Suðurnesjum, **Að halda glugganum opnum**. Suðurnesjaverkefnið fól m.a. í sér samvinnu opinberra aðila á svæðinu.

Í janúar 2015 skrifuðu borgarstjóri Reykjavíkur og Lögreglustjóri höfuðborgarsvæðisins undir samning um samstarf í heimilisofbeldismálum. Verkefnið kallast **Saman gegn ofbeldi** og er markmið þess að tryggja öryggi borgarbúa á heimilum sínum, veita þolendum og gerendum betri þjónustu og bæta stöðu barna sem búa við heimilisofbeldi. Að verkefninu standa Reykjavíkurborg og Lögreglan á höfuðborgarsvæðinu í samvinnu við Kvennaathvarfið og Heilsugæsluna á höfuðborgarsvæðinu.

Í Reykjavík voru 208 útköll vegna heimilisofbeldis árið 2014 en útköllin voru 392 árið 2015. Aukningin var bæði vegna betri eða nákvæmari skráningar þar sem fleiri mál voru skráð sem heimilisofbeldismál og færri sem ágreiningur en jafnframt vegna þess að tiltrú almennings á stuðningi jókst vegna samvinnu þeirra sem koma að verkefninu.

Þegar fjöldi útkalla á hverja 1000 íbúa á árinu 2018 er rýndur kemur í ljós mikill munur eftir lögregluembættum. Mesti fjöldinn á hverja 1000 íbúa er á höfuðborgarsvæðinu og á Suðurnesjum, sjá töflu 1. Verklagsreglur ríkislögreglustjóra hafa því einar og sér ekki orðið til þess að útköllum fjölgaði.

Tafla 1. Fjöldi íbúa í hverju lögregluumdæmi 2018, fjöldi

heimilisofbeldistilvika í umdæmunum sama ár og fjöldi útkalla á hverja 1000 íbúa

	Fjöldi íbúa 2018 skv. Hagstofu Íslands	Fjöldi útkalla v/heimilisofb. 2018	Fjöldi á 1000 íbúa
Austurland	12.791	9	0,7
Höfuðborgarsvæðið	222.484	701	3,2
Norðurland eystra	30.453	41	1,3
Norðurland vestra	7.195	3	0,4
Suðurland	22.222	36	1,6
Suðurnes	25.770	54	2,1
Vestfirðir	6.994	6	0,9
Vestmannaeyjar	4.284	7	1,6
Vesturland	16.257	11	0,7
Samtals	348.450	868	

Þegar hlutfallsleg aukning útkalla er skoðuð milli árána 2014 annars vegar og 2015 hins vegar, sem er fyrsta heila árið sem unnið er eftir breyttum verklagsreglum lögreglustjóra, kemur einnig í ljós mikill munur á milli lögregluembættum, sjá töflu 2.

Tafla 2. Fjöldi útkalla eftir lögreglustjóraembættum 2014 og 2015 og hlutfallsleg aukning/fækkun á milli þessara ára

	Fjöldi útkalla vegnaheimilisofbeldis 2014	Fjöldi útkalla vegna heimilisofbeldis 2015	Hlutfallsleg aukning á milli 2014 og 2015
Austurland	6	6	0%
Höfuðborgarsvæðið	294	650	121%
Norðurland eystra	31	27	-13%
Norðurland vestra	4	6	50%
Suðurland	14	29	107%
Suðurnes	39	63	62%
Vestfirðir	11	9	-18%
Vestmannaeyjar	2	6	200%
Vesturland	12	11	-8%
Samtals	413	807	

Þessar upplýsingar eru vísbending um að meira þurfi til en breyttar verklagsreglur. Það þarf skýrt umboð til samvinnu og raunveruleg samvinna í þessum málaflokki getur ekki átt sér stað nema með miðlun upplýsinga.

Í barnaverndarlögunum er kveðið á um tilkynningaskyldu lögreglu sem og þeirra sem vinna með börnum og almennings til barnverndar ef grunur leikur á ofbeldi eða vanrækslu í garð barns eða barna. Þar sem sýnt hefur verið fram á að ofbeldi sem börn búa við hefur sömu áhrif á þau og ef þau væru beitt ofbeldi sjálf, hefur verklagið í Reykjavík tekið mið af þeim veruleika. Ef börn sem eru skyld eða tengd brotþola eða geranda eru á vettvangi í útköllum vegna heimilisofbeldis, er starfsmaður barnaverndar kallaður til í þeim tilgangi að huga að barni og starfsmaður félagsþjónustu til að sinna brotþola.

Í verkefninu hefur einnig verið stuðst við lög um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40 frá 1991 en í grein 62. segir eftirfarandi:

Opinberir aðilar, [þ.m.t. stofnanir ríkisins], sem fást við verkefni eða reka stofnanir á sviði félagsþjónustu sveitarfélaga eða fara með verkefni sem tengjast henni, skulu hafa sem nánasta samvinnu bæði hvað varðar skipulag þjónustu og málefni einstakra skjólstæðinga.

Þrátt fyrir þessar lagasetningar og þær heimildir sem lögreglan hefur í lögum til að miðla upplýsingum vantar skýrari ákvæði í lögum um heimildir lögreglu, félagsmálayfirvalda, heilbrigðisstofnana og skólamálayfirvalda til að miðla upplýsingum sín á milli í heimilisofbeldismálum í því augnamiði að bæta þjónustu við brotþola og börn. Gerendur í heimilisofbeldismálum í Reykjavík árið 2018 voru í 64% tilvika maki eða fyrrverandi maki skv. tölfræði sem lögreglan á höfuðborgarsvæðinu safnar og skv. þeirri tölfræði sem Reykjavíkurborg safnar eru gerendur í 84% tilvika karlmenn og í 16% tilvika konur.

Brotþolar eru vegna náinna tengsla við gerendur í afar viðkvæmri stöðu og þarfnast stuðnings og samvinnu þeirra stofnana sem geta veitt hann.

Í umræddri tillögu til þingsályktunar er jafnframt lagt til að komið verði á samstarfsvettvangi stjórnvalda. Tekið er undir mikilvægi þess að til sé samráðshópur eða þróunarhópur á vegum stjórnvalda. Þessi hópur ætti m.a. að hafa það hlutverk að þróa verklag, koma með tillögur að úrbótum, kalla eftir skýrum lagatúlkunum, kynna mögulegar nýjungar, skilgreina hvaða rannsóknir er mikilvægt að gera og halda á lofti leiðum sem hafa virkað. Þetta er brýnt og ætti að styðja við nauðsynlegt samstarf opinberra aðila innan hvers lögregluumdæmis sem kallar á skýrar heimildir til upplýsingamiðlunar enda allt starfsfólk í þeim störfum sem um ræðir bundið þagnareyði.

Halldóra Dýrleifar Gunnarsdóttir

Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu Reykjavíkurborgar